SIMION DĂNILĂ
(Belinţ, jud. Timiş)

TRATAMENTUL SL. *-OV* ÎN UNELE GRAIURI ROMÂNEŞTI ŞI CONSECINŢELE SALE ÎN ONOMASTICĂ

1. Abordarea unui astfel de subiect nu se poate disjunge de tratamentul sl. *-ov* în limba maghiară, încât va trebui, măcar tangenţial, să ne referim la evoluţia în cele trei limbi a mult discutatei fricative bilabiale *u*, sunet care a produs efecte considerabile în onomastica fiecăreia dintre ele. Lucrurile fiind destul de cunoscute la nivel teoretic (vezi de pildă Petrovici 1936 şi 1954), vom acorda atenţie mai ales materialului faptic pe care l-am adunat de mai multă vreme. Nu ne vom limita strict la sufixul *-ov*, care este o caracteristică, o carte de identitate a limbilor slave, ci vom avea în vedere şi amplificările acestuia.

2. În cea mai mare parte a lor, cuvintele româneşti împrumutate din slavă păstrează fricativa labiodentală *v*, atât în substantivele comune, cât şi în cele proprii. Apar însă şi transformări ale acestui sunet în unele cazuri:

2.1. *v* > *u*; *o*; *o (-ov* > *-ou* > *-ău* > *-eu*; *-ov-* > *-ou-* > *-o-*; *-ov* > *-oo*; *-ov* > *-uu).* Trecerea lui *v* la *u* în graiul almăjenilor (sudul Banatului) a fost semnalată şi explicată într-un „articol mărunt” de E. Petrovici (1936): „pronunţarea mult-puţin bilabială în unele poziţii a lui *v*” este caracteristică graiului sârbo-croat al caraşovenilor, vorbit cândva şi în Almăj (p. 179). Emil Petrovici vine cu câteva exemple de apelative şi nume proprii absolut elocvente, dintre care le selectăm pe cele ce vizează tema noastră:

crou s.n. „adâncitură în pământ, bazin” (p. 179). Adăugăm că, în DA, *crou* figurează, sub *crov*, cu două sensuri: 1. (Olt., Ban.) „groapă, scorbură făcută în pământ”, „teren mai afundat, mai aşezat, dar

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

uscat, *coscovă*, *cute*", „depresiune mică, rotunjită, aflată într-un câmp plan, fără scurgere; vâlcea ce aminteşte culcuşul unui lup, *cobiţă*, *dolie*, *cuibişte*, vâlcea în formă de cuib" (după Porucic; în DEX: „formă mică de relief cu aspect de depresiune circulară sau alungită, dezvoltată pe loess prin tasare; găvan, padină", cu etimon scr.: *krov*); alte definiţii în DA din Ban.: „loc afundat, mic şes aşezat între dealuri, *căldare*, cf. *bohnă* [sic!], *chişai*, *prislop*, *zăpode*; găurile şi ascunzătorile peştelui din maluri şi de pe sub rădăcini, *copcă*"; Iordan 1963, p. 508, dă definiţia lui *crov* după CADE („adâncătură, groapă unde se poate aduna apa şi să formeze o băltoacă; gropiţă"), dar şi după Porucic (vezi *supra*), infirmând aserţiunea din CADE că „apelativul în discuţie ar fi cunoscut numai graiurilor olteneşti şi bănăţene" (în DTRO, vol. II, p. 250–253, figurează pe cinci coloane şi jumătate o mulţime de nume topice de la *crov*, care este definit aici prin numeroase sinonime: pentru sensul „adâncitură în pământ": *andolie*, *bahnă*, *boată*, *ciucur*, *coftă*, *corcovă*, *corovană*, *corovină*, *coşcovă*, *cotlon*, *cotroană*, *crotiţ*, *crovan*, *crovină*, *dolie*, *dolină*, *gâldău*, *groapă*, *grop*, *gropan*, *gropău*, *gropişte*, *hoancă*, *hopină*, *iamă*, *lutărie*, *mangă*, *răgălie*, *scorbură*, *somină*, *spălătură*, *tău*, *topilă*, *trupină*, *unghere*, *uştiuluc*, *vandolie*, *văgăună*; pentru sensul „adâncitură cu apă, uneori cu mocirlă": *balacină*, *balcă*, *baltă*, *bălteală*, *băltoacă*, *bâlcău*, *bent*, *bolătău*, *borugă*, *burcut*, *gârlă*, *gârlău*, *iezătură*, *japcă*, *mâlc*, *mlaştină*, *mocirlă*, *smârc*, *smolnită*, *ştormină*, *tremuriş*, *viitură*; pentru sensul „vad de adăpat vitele": *adăpătoare*, *bot*, *canal*, *clin*, *crep*, *creplă*, *derea*, *gâftoi*, *gârlă*, *hăţaş*, *izâtură*, *jgheab*, *olum*, *răstoacă*, *topliţă*, *troacă*, *troc*, *uluc*, *vad*, *vălan*. 2. (Gorj) „un vas (de cărat apă), oală"; pl. *crovuri*, *crouri* şi *crue*, acesta de la var. *cruu* (Ban.) „gropşoară făcută în pământ cu sapa, pentru a semăna ghinda, cuib". Alte ilustrări: la Stoica 1984, p. 215: „doi ficiori făcură un crou şi-l îngopai" (pe unul din Domaşnea căzut într-o luptă cu turcii). Am auzit o femeie din Belinţ TM spunând: „Nu pot să dorm până nu-m găsăsc crou'." Ne este cunoscută şi expresia *crou' pălmii* „podul palmei". Cuvântul se regăseşte în toponimie, atât de la forma *crov*: *Crovu Velculeştilor* CS; în Oltenia: *Crov(u)*, *Crovul*, *Crovuri(le)*, *Crovan(u)*, *Crova-*

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

ne(le), *Crovişte* (DTRO 2 s.v., cf. şi *Crovna* DJ); în Muntenia: *Crovu* BZ, DB, GR, *Crovuri* CL (DTRM, vol. II, s.v., dar şi *Crovu* IF) (cf. şi nfam *Croveanu*, DNFR 158;), cât şi de la forma *crou/crău*: *Crăuu lu Văcuţ* (Ogradena, NALR – *Banat. Date* 14), *Crăuri* (Plugova), *Croul cu Alune* (Prigor), *~ cu Apă* (Bârza), *~ cu Jale* (Moceriş), *La Crouri* (Prigor), toate la Ioniţă 1972, p. 22, 65, 71, *Crou Cârpei* (Bigăr), *~ Slătinic* (Cornereva), Ioniţă 1982, p. 256. La acestea se adaugă o mulţime de toponime, consemnate, în formă literarizată, în DTB II, p. 146–147 din zona muntoasă sud-estică a Banatului şi din Almăj, de tipul: *Crovu*, *Crovuri*, *În Crov*, *Crovu Babii*, *~ Mutului*, *~ lu Bălan*, *~lu Nana*, *Crovurile lu Hanţăl*, *Crovu Goleştilor*, *~ Crîstescu*, *~ Lupului*, *~ cu Aluni*, *~ Adânc*, *~ ăl Adânc* (autorii DTB II redau şi transcrierea dialectală a lui *Crovu*: *cróÄu*, p. 146, menţionând la p. 147 că acestor toponime bănăţene le este „caracteristică mai ales forma *crou*"), dar adăugând că în Banat au înregistrat şi forma *crău*).

Crâstou (în DA: *Cârstov*) „Ziua Crucii" < scr. *Krstov* „idem" (p. 179). Sau toponimele vechi **Iluua**, **Ilua** şi **Saluua**, **Salua** (pentru mai noile *Ilva Mare*, *~ Mică*, *Salva* BN) < magh. *Ilva*, *Szálva* < sl. *Ilova*, resp. *Solova* (Petrovici 1954, p. 454, resp. 455), chiar dacă intermediarul maghiar este discutabil (vezi Drăganu 1928, p. 88; cf. şi **Ogaşul Găbrua** de la Răcăjdia, alături de *Ogaşul Gabrova* de la Lescoviţa, Ioniţă 1972, p. 19; **Sălciua** AB < **Sălčuua* < *Selčova* < **Seličova* < sl. *selo* + *-ič/-iče*, ca în *Sălicea* şi *Sălişca* < *Săličca* + *-ova*, Todoran 1998, p. 253; cf. şi *Sălciva/Selciova* HD); apoi (Petrovici 1936, p. 178–179) formaţiile româneşti în *-oţ(u)*, provenit din sufixul toponimic scr. *-ovĭc*, *-ovac* la locativ: *-ovcu* > **-oucu*, devenit mai departe, prin monoftongarea lui *-ou-*, *-ocu* > rom. *-oţu*, cu *u* final identificat de români cu articolul enclitic: **Bilcóţ** „deal în hotarul Rudăriei", notat pe hărţile austriece *Belcoveţu* (la Ioniţă 1972, p. 59: **Belcoţ**, la Putna); **Gábroţu** „pârâul care formează graniţa între Bănia şi Rudăria" (pe hărţi: *Gabroveţu*), cu specificarea că „în Iugoslavia sunt mai multe localităţi cu numele *Gabrovac*; **Gârboţu** „numele popular al satului *Gârbovăţ*" (pe hărţile austriece: *Gerbovetz*), cf. ntop scr. *Grbovac*, *Grbovci*; **Ilóţ** „vale între Rudăria şi Prigor", cf. mai multe localităţi *Jelovac* în fosta Iugoslavie (cf. şi

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

Ivanoţ, microtoponim la Bruznic AR, Frăţilă 1993, p. 154); **Kiácoţ** „loc în hotarul Băniei”; **Socolóţ** „deal în hotarul Rudăriei”, cf. *Sokolovac* (la Ioniţă 1972, p. 36: *Socolovăţ*, la Moldova Nouă); **Voinícoţ** „loc în hotarul Băniei”. La acestea am mai putea adăuga: **Străjoţ** şi **Ograda Bănoţ** din Mehadia (Ioniţă 1972, p. 44, resp. 41; al doilea şi în DTB I, p. 54, cu forme preluate din Stoica 1969: *Banovţe*, *Banovăţ* şi indicarea etimologiei: ntop scr. *Banoc* < *banovac*; Stoica 1984, p. 215, foloseşte forma **Bănoţi**; pentru *Străjoţ*, cf. *Sztrezovce* din Serbia); oiconimele **Batóţ** şi **Cácoţ/Cacóţ** din Mehedinţi (scrise în *Ind. loc.*: *Batoţi* şi *Cacoţi*), primul de la *Batóvţ* < *Batovăţ* < *scr. Batovac*, al doilea de la *Cacóvţi* < *Cacovăţ* < *Cacovac* (Ungureanu 2000, p. 138; cf. şi numele localităţilor *Cacova* AB, CS, DB, SB, VL, CJ). Amplificări similare ale sufixului *-ov* întâlnim în **Ilóca Mare, ~ Mică** „văi în hotarul Rudăriei”, cf. *Jelovka*, oiconim din fosta Iugoslavie (e vorba, de fapt, de sufixul compus *-ovka*, trecut prin faza *-ouka*: *Ilovka* > *Ilouka* > *Iloka*, Frăţilă 1993, p. 155); la fel în **Gábrăca** „vîrf de deal la Bozovici, Gârbovăţ” dintr-un *Gabroca* < *Gabroka* < *Gabrouka* < *Gabrovka*, DTB IV 71; şi în tratamentul românesc al v. ucr. *-ovtsi* > *-ouţi* > *-oúţi* > *-ăúţi* din oiconimele bucovinene **Pătrăuţi, Rădăuţi, Văscăuţi** etc. (Iordan 1963, p. 421–424, unde nu sunt discutate numele de localităţi din Bucovina ucraineană, Basarabia şi Ţinutul Hotinului, cum ar fi **Mărcăuţi**, unul în fostul judeţ Hotin, altul în fostul judeţ Orhei, de la care nfam *Mărcăuţeanu*, RB, nr. 6247/2010, p. 12). În schimb, în suf. *-ovăţ/-oveţ/-ovaţ*, *-v-* rămâne labiodental; o singură dată, în nfam format de la oiconimul *Glogovăţ* AR sau *Glogoveţ* AB, am întâlnit un *-v-* bilabial: *Glogouceanu* ([1]Tel. TM, p. 193).

Observăm, din cele de mai sus, reducerea, în unele cazuri, a diftongului *-ou-* la *-o-*,*- u-*,*-ă-*, dar şi faptul că aria transformării lui *-v-* în *-u-* se poate extinde şi dincolo de graniţele Banatului istoric, iar aceasta, în Ardeal, se poate petrece sau nu sub influenţa limbii maghiare, aşa cum vom vedea şi mai jos.

Cuvintele care urmează au fost ignorate, cu mici excepţii, de Emil Petrovici în legătură cu avatarurile sl. *-ov* în română:

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

acóv s.n. (după DA, numai în Banat, Mehedinţi şi părţile ungurene), cu var. *hacov* (în cronica lui Stoica de Haţeg, DSB, vol. I, p. 101), *acóu, acóo* (o singură atestare, DSB, vol. I, p. 101), pl. *acoave/acovuri* (pl. *acoave* al lui *acóu* şi der. *acovel*, DSB, vol. I, p. 101, sunt cuvinte-martor pentru provenienţa termenului dintr-un sl. *acov*!), şi *acău* (în Banat, zona Făget-Lugoj), pl. *acăie* (în DA: *acauă*), având sensurile „măsură de capacitate pentru lichide (variind între 25 şi 100 l), în special pentru rachiu şi vin", „vas de lemn, butoi" de diferite capacităţi, „măsură pentru untură" (DSB, vol. I, p. 100–101 şi 90). Atât DA, cât şi DSB îl tratează ca două cuvinte diferite: *acov (hacov, acóu, acóo)* şi *acău*, primul de origine sârbocroată: *àkov/hákov*, al doilea de origine maghiară: *akó*. Părerea noastră este că aici avem de-a face cu un singur cuvânt care are mai multe variante dialectale (inclusiv *acău*), împrumutat şi de română, şi de maghiară de la o populaţie slavă care pronunţa pe *v* fie labiodental (şi atunci avem în unele graiuri româneşti *acov*), fie bilabial (şi atunci avem *acou* etc. în alte graiuri româneşti, iar în ungureşte *akó,* cu un *ó* ce reda diftongul *ou* din maghiara veche şi dialectală). Fenomenul acesta (în speţă, tratamentul consoanei *v* din sl. *postavŭ* în româneşte şi ungureşte) este descris de Király 1990, p. 203: *v* nebilabial păstrat în rom. *postav*, iar în magh. *posztó* (< * *posztou* < *posztau* < v. sl. *postavŭ*), sl. *v* > *u,* apoi *au* > *ou* şi, mai departe, în maghiara modernă, *ou* > *ó*. Remarcăm însă că într-o variantă a baladei *Soarele şi luna*, notată în 1896 în satul Măidan, azi Brădişoru CS, şi comunicată de Sofronie M. Liuba şi Aureliu Iana lui N. Densuşianu ca răspuns la „Chestionarul istoric" al acestuia, publicată abia în 1975 în ediţia îngrijită de I. Oprişan, *Vechi cântece şi tradiţii populare româneşti*, apare forma cu *v* bilabial: *postau*, în versurile 14 şi 55 (apud Horea Anca, *Texte folclorice din Greoni (Banat)*, în SLLFolc, IV, p. 306), similar cu *prav* (var. a lui *praf* din sl. *prachŭ*), devenit *prau* în Banat.

Există în limba română şi alte apelative de origine slavă în care *-ov* evoluează la *-ou*, apoi, uneori, la *-ău*. Iată câteva dintre ele: **de iznó(u)ă, de/din iznóu**, expresii provenite din *iznoavă*, *iznov* < *sl. izŭ nova* (DA); **jidău** (Trans., DA) < ***jidou** < *jidov*; **jidoucă** (DA s.v. *jidov*), **jâdoucă** (Maram., ADFR, vol. I, p. 178) < *jidovcă* (DA);

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

ponou s.n. (Ban.) „inundaţie”, dar folosit şi ca epitet cu valoare de superlativ al termenului calificat, de care se leagă prin prep. *de*: *ponou de căldură* = căldură foarte mare, var. a lui *ponov* (Ban. şi Olt.) „pământ cultivabil”, „recoltă” etc., cf. scr. *ponova* „înnoire” (DLR); **procóu** s.n. < *procóv*, var. a lui *pocróv* (panromânesc) „ţesătură fină”, „covor, scoarţă”, din slavonul *pocrovŭ* (DLR; cf. şi numele unui schit *Procovu*, Iordan 1963, p. 530, şi nfam *Procovanu*, DNFR, p. 380); **sămăcou** (DI), var. a lui *sămăcov* s.n. (Ban.) „ciocan folosit la topitorie” < scr. *samokov* (DLR); **scrânciou** (DI) < s*crânciov* , var. a lui *scrânciob* (dintr-un vechi slav, DLR).

Dezvoltări asemănătoare suportă, desigur, şi unele împrumuturi din maghiară, al căror etimon se termină în *ó* (= rom. *ou*), încât putem avea în româneşte astfel de maghiarisme fie numai cu forma *-ou*: **cimóu** „legătură, păpuşă”, „mulţime de oameni, gloată” < magh. *csomó* „idem” (DA), fie numai cu *-ău*: **făgădău** „han” < magh. *fogadó* „idem” (DA), **sămădău** „contabil, casier”, „porcar” < magh. *számadó* „idem” (DLR), fie cu ambele forme: **ceacău, ceacóu** „chipiu de paradă” (DA) < magh. *csákó* „idem” (DEX), **sabóu, săbău** „croitor”, „cojocar” < magh. *szabó* (DLR; cf. nfam *Sabău*, *Săbău*, *Săbou*, DNFR), **samtartău, samtartóu** „contabil” < magh. *számtartó* (DLR), **ţipău, ţipóu** „pâine (mică, rotundă) din făină de grâu” < magh. *cipó* (DLR).

În unele cazuri de cuvinte terminate în *-ău*, limba română prezintă omonime, de pildă: **zăblău**[1] s.n. „pânză (groasă) de câlţi sau din păr de capră”, „pătură” < bg. *зъбло*; **zăblău**[2] s.m. „vlăjgan”, „copilandru”, „câine mare (ciobănesc)” < magh. *zabáló* (DLR; cf. şi nfam *Zablău*, DNFR 493).

Exemplele produse mai sus demonstrează că *-ău* este o inovaţie românească în tratamentul unui *-ou* slav sau maghiar, aproximativ cu funcţiile lui *-ov*, resp. *-ó*, care, în toponime, este corespondentul lui *-ov* (ba chiar, după cum vom vedea mai jos, preluarea lui în transcrierea maghiară a unor nume topice de origine slavă din româneşte şi, evident, din alte limbi). Când nu recurg la *-ó* şi variantele *-ov*, *-ow* [-ou], notarii maghiari analizează numele localităţilor şi le redau prin

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

compuse cu *-falva*, *-falu*, *-patak* etc. (*Cacova* CS etc.: *Kákofalva*; *Percosova* TM: *Berkeszfalu*; *Ilova* CS: *Illopatak* etc., Suciu).

Să ne reîntoarcem acum la felul în care se regăseşte fenomenul respectiv în onomastica noastră, pe lângă cele expuse mai sus. De data aceasta ne interesează macrotoponimia, în special oiconimele, iar din antroponimie, numele de familie care indică originea locală a purtătorilor lor.

Toponime al căror nume oficial se termină în -ov-:

Braşov (**Braşou, Braşău, Braşeu** şi magh. **Brassó**), unul dintre vechile oiconime de notorietate, poate cel mai vechi, în care s-a păstrat suf. *-ov*, în ciuda formelor concurente în *-ou*, *-ău*, *-eu*. Primele atestări: *Brasu* 1271, *Braso* 1288, *Brasov* 1294 (Suciu, vol. I, p. 101). Pe lângă forma ungurească modernă, a circulat şi reflexul ei românesc, *Braşou* (cf. Stoica 1984, p. 86, unde, câteva rânduri mai jos, apare şi forma evoluată, *Braşău*; inconsecvenţele grafice ale protopopului de Mehadia ne întâmpină şi în *Cronica Banatului* (Stoica 1969): *Braşov*, p. 141 şi 190, *Braşou*, p. 140, *Braşău*, p. 131 şi 149). Folclorul ardelenesc abundă în formele *Braşău/Braşeu* (de pildă, în ADFR, prima formă la p. 106, din Bucium-Sat AB, a doua la p. 85, din Scărişoara AB, culeasă de E. Petrovici). Drăganu 1933, p. 568–569 consideră fără nicio rezervă originea lui *Braşov* dintr-un antroponim slav *Braş(a)* + *-ov* (cf. DNFR, p. 78: nfam *Braşcu* < *bg. Braško*; *Braşov* < bg. *Brašov* < *Brašo)*. O confirmă şi numele de familie româneşti create de la acest oiconim, toate (cel puţin pe care le-am întâlnit noi) formate de la var. *Braşov*, într-o zonă în care *u* intervocalic nu se consonantizează. Statistica din 1992 (vezi DFNFR, p. 329) prezintă astfel de nume fie omonime cu toponimul (toponim în funcţie antroponimică absolută): **Braşov** – 623, **Brasov** (cu *-s-* pronunţat ca în maghiară: ş) – 19, fie derivate: **Braşoveanu** – 3774, **Braşovean** – 332, **Braşovianu** – 74, **Braşovanu** – 162, **Braşovan** – 108, **Brasoveanu** – 30, **Brasovean** – 99, **Brasovanu** – 45. Corespondentele maghiare ale acestor nume de familie (**Brasso** – 21, **Brasai** – 40, **Brassai** – 315, **Brassay** – 17, **Braşai** – 15) se raportează la varianta maghiară a oiconimului. În romanul lui C. Stere, *În preajma*

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

revoluţiei, apare un personaj cu numele *Pavluşa Braşevan*, probabil o creaţie a autorului, căci printre numele de familie basarabene formate de la numele oraşului de sub Tâmpa aflăm doar pe *Braşov* şi *Braşoveanu* (Cosniceanu 35).

Cf. şi **Brasso** TM la 1482, azi dispărut (DTB, vol. I, p. 122); **Brăşeu** HD (1733 *Brassó*, 1750 *Brasseu*, 1854 *Brăşău*, Suciu, vol. I, p. 101); un **Brassó** se mai găsea, poate se mai găseşte şi acum, în comitatul Hajdú; **Brăşăuţi** NT; şi, similar ca formaţie, **Draşov** AB, cu variantele istorice *Drasseu* 1309, *Drassow* 1332, *Draşău* (Suciu, vol. I, p. 209).

Caraşova (magh. **Krassova**) CS este invocat de Petrovici 1943, p. 239–240, pentru a-şi susţine afirmaţia că forma românească a toponimelor slave din Ardeal a păstrat mult mai bine aspectul vechi al acestora decât forma ungurească, reproşându-i lui Kniezsa István că transcrie greşit toponimele româneşti. De ex.: *Cărăşău* în loc de *Caraşova.* A se vedea şi **Cărăşeu** SM (*Karasso* 1300, *Karssow* 1327, *Crasso* 1329, *Crassov* 1332 etc., Suciu, vol. I, p. 127), care duce tot la un etimon slav.

Lipovu DJ, **Lipovu de Sus** DJ, **Lipău** (magh. **Szamoslippó**) SM, **Lipova** (magh. **Lippa**) AR, **Lipova** BC; cf. şi *Lipovăţ* VS, *Lipoveni* SV, toate de certă provenienţă slavă.

Toponime al căror nume oficial se termină în -ou (< -ov):

Copoul Rediului IS şi ntop **Copou** din oraşul Iaşi nu au nimic de-a face cu *copou* „copoi", ci cu *copou*, *copău*, *copâu* „înălţime lată şi întinsă" (Porucic, p. 24). Cu privire la provenienţa acestuia, Iordan 1963, p. 34–35 trimite la *kopa*, *kupa* „grămadă, masă, mulţime" din limbile slave. La Šmilauer 1970, p. 93, *kopa* figurează cu cinci sensuri, dintre care al cincilea ne interesează aici: Hügel „deal, movilă, colină, muncel" şi Bergkogel „vîrf rotund de deal/munte". Ca etimon pentru toponimul nostru e de presupus un derivat de la *kopa*: **kopov*.

Gârbou SJ, **Gârbou-Leorda** CJ (vezi şi **Gârbău, Gârbău Dejului** CJ, **Gârbova, Gârbova de Jos, ~ de Sus** AB, reflexul maghiar al acestor oiconime ardeleneşti fiind **Orbó**; **Gârbovu, ~ de Sus** GJ) au la bază, după Petrovici 1943, p. 243, un sl. **vrŭbov(o)* (< sl. *vrŭba*

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

„salcie”), contaminat cu un **Grŭbov(o). Gârbău Dejului* este atestat la 1315 în forma *Vrbou*, apoi *Wrbo* 1325, *Orbo* 1335, *Gorbo* 1733, *Garbou* 1750 (Suciu, vol. I, p. 264). Iar *Gârbova*: *Wrbow* 1291, *Orbou* 1309, *Orbo* 1506, *Gerbova* 1733, *Girbova* 1854 (Suciu, vol. I, p. 265).

Hordou (**Hordău** şi magh. **Hordó** la Moldovan-Togan, p. 91, azi Coşbuc) BN, atestat la 1523 în forma *Hordo*, ulterior şi *Ordo*, a fost explicat de Drăganu 1928, p. 49–54 dintr-un apelativ maghiar *erdő* < *erdő-ovó* „custos silvarum”, devenit *ardău* în românеşte, care a dat mai multe toponime *Ardou*, în timp ce formele slovăceşti şi rutene rezultate din acelaşi etimon unguresc şi prezentând un *o* iniţial, nu un *a*, stau la baza toponimelor de tipul *Ordou*, *Hordou*. Prin urmare, oiconimele *Ardou*, *Ordou*, *Hordou* „nu sunt date de unguri, ci de slovaci (tăuţi), ruteni şi români”. Pentru Petrovici 1960, p. 49, baza ar fi un npers *Hord* (< *Gord* < *sl. *gŭrd-* „mândru”) + suf. *-ov*. I. Pătruţ (1980, p. 42–43 şi 1974, p. 194), pledează pentru un nume cu tema *Hor-* + *-d-* (fără legătură cu rom. *horă*, *a hori*, ci raportat la un bg. *Hóro*, *Hórjo*), dar Popescu-Sireteanu 1983, p. 283, este de părere că tema *Hor-* e înrudită „cu *horă*, *hore*, dar şi cu *hordă*, *horde*”. Să ne oprim însă aici, căci intrăm într-o fundătură.

Ne întrebăm dacă antroponimele provenite de la oiconimul *Hordou/ Hordău* ne pot ajuta cu ceva să elucidăm etimologia acestuia, dacă ele conţin informaţii suficient de probante pentru o demonstraţie sau alta. Din datele recensământului din 1992, obţinute de la Direcţia pentru evidenţa persoanelor şi administrarea bazelor de date din cadrul MAI, referitoare la numele de familie create de la vechiul nume al localităţii Coşbuc şi care erau, desigur, în circulaţie la 1776, când o patentă imperială a instituit numele de familie propriu-zis în Imperiul Habsburgic, rezultă următoarele: *Hordou* (şi variantele) în funcţie antroponimică absolută are frecvenţa 94 (adică e purtat de 94 de indivizi), iar distribuţia pe judeţe este: **Hordou** – 3: 2 MM, 1 SM; **Hordo** – 24: 1 CV, 20 MM, 3 SJ; **Hordó** – 3 MM; **Hordău** – 54: 42 MM, 12 SM; **Hordau** – 10: 7 MM, 1 SM, 1 SJ, 1 TM; derivate de la *Hordou* (şi var., între care şi **Hordov*): **Hordouan** (şi var.) – 528, din care: **Hordean** – 9: 5 AR, 3 BV, 1 TM; **Hordoan** – 414: 2 AB, 1 AR, 1 AG, 18 B, 1 BH, 318 BN, 10 BV, 21 CJ, 3 GL, 3 HR, 24 MM,

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

5 SV, 5 TR, 2 VN; **Hordouan** – 97: 7 AR, 9 B, 49 BN, 31 CJ, 1 TR (remarcăm că la 1691 localitatea este menţionată cu numele *Hordouani*, Suciu, vol. I); **Hordouanu** – 1 BC; **Horduan** – 6 BN; **Hurdueanu** – 1 VS; **Hordovan** (şi var.) – 31, din care: **Hordovan** – 30: 9 BN, 1 CS, 7 CJ, 13 TM; **Hordovean** – 1 BN; **Hordoban** (şi var.) – 97, din care: **Hordoban** – 31: 28 MM, 3 SM; **Hordban** – 1 MM; **Hurduban** – 65: 28 AB, 1 AR, 10 CS, 16 HD, 6 SB, 4 TM. Total nfam de la oiconimul *Hordou* (şi var.): **750**.

Respectiva bază de date pe anul 1992 mai înregistrează şi nfam **Hord**, posibila temă a lui *Hordou*, de 103 ori: 96 AR, 2 BH, 3 CV, 2 TM, precum şi derivate de la acesta: *Hordea* – 36 (25 HD), *Hordei* – 60 (40 TL), *Hordesc(u)* – 16 HD, *Hordencu* – 6 CT, *Hordienco/ Hordienko* – 4 BV, *Hordila* – 14, *Hordilă* – 585 (231 VS, 210 IS) ş.a. Cf. şi nfam *Hărdău*, *Hîrdo* (Romtel. CJ 133 şi 134), care însă pot proveni şi de la apelativul *hârdău* (< magh. *hordó*).

În 1984, când, la cel de-al VII-lea Simpozion Naţional de Onomastică de la Cluj, am prezentat comunicarea *Numele lui Eminescu*, ne-am referit la toponimul *Poiana lui Hordugan* din hotarul satului Călineşti, menţionat de D. Vatamaniuc ca argument pentru emigrarea Iminovicilor din Ardeal în Bucovina, *Hordugan* provenind de la *Hordou* (Dănilă 1987, p. 156). Am acceptat atunci această etimologie, care, de altfel, este plauzibilă. Numai că, ulterior, la Gonţa, p. 129, apoi în TTRM, vol. I, 1, p. 556, am dat, în hotarul mănăstirilor Neamţ, Agapia şi Secul, de toponimul şi oronimul *Hurduga*, care-l explică cel mai bine pe *Hordugan*, totuna cu *Hurdugan*, nfam cu frecvenţa 34 (2 BC, 1 BH, 3 CT, 19 IS, 1 TM, 8 VS) în 1992.

Analizând statistica de mai sus, la prima vedere numele satului lui G. Coşbuc ar fi la bază un npers *Hord* + sl. *-ov* (conservat în cele 128 de nfam *Hordovan*, *Hordoban*, cu variantele lor), evoluat la *Hordou/Hordău*, formă care a generat şi cele mai multe nfam: 622 (94 + 528). E de presupus că toate numele de familie de la *Hordou/ Hordău/*Hordov* au existat la data intrării în vigoare a decretului imperial din 1776, ajungând, graţie lui, până în zilele noastre. S-ar putea obiecta că *-v-* din *Hordovan* nu este etimologic, ci reprezintă o „falsă regresie": consonantizarea lui *-u-* din *Hordouan.* Acest fenomen

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

însă nu este caracteristic graiurilor din centrul Transilvaniei (nici celor din Crişana ori din sud-estul Transilvaniei, vezi *Tratat*, p. 294, 363).

Jibou (la Moldovan-Togan, p. 99: **Jibău** şi magh. **Zsibó**) SJ figura la 1388 între „villae olachales" (Pascu 1979, p. 458). Pentru temă, cf. *jib*, *-ă* adj. „bine dezvoltat, tare, puternic, zdravăn, mare", adv. „mult, foarte mult", „repede", „poate din ung. *Zsib* «comediant»" (DA). N. Drăganu respinge această etimologie şi propune sl. *živŭ* „vivus", cu *v* > *b*, ca în *puhab* din *puhav* < sl. *puhav* (DR, IX, p. 209; după DEX, din scr. *buhav*). Din sl. *živŭ* avem ntop *Jivul* în Vâlcea (Iordan 1963, p. 517; baza *Jiv-* însă e foarte frecventă în antroponimie, vezi [1]Tel. TM, p. 225–226). Abordând etimologia oiconimelor *Jiblea Nouă*, *~ Veche*, tot din Vâlcea, componente ale oraşului Călimăneşti, Pătruţ 1980, p. 71 consideră că este vorba de un antroponim care presupune existenţa unui *Jib(e)a* sau *Jibu*, „care nu îmi sunt cunoscute" (vezi însă *jib*, *-ă* (*supra*) şi nfam *Jibu*, Romtel. SV, p. 54). TTRT, s.v. acceptă ca etimon, după Kniezsa şi Kiss, un ntop magh. *Zsibó* < npers *Zsibót* < germ. *Seibot*. Credem că originea slavă a ntop *Jibou/Jibău* este mai plauzibilă: *jib* + *-ov*. Cf. şi: nfam *Jiboan*, DNFR 267; ntop *Jibu*, *Şibou*, *Şipou*, TTRT s.v.

Zănou CS, cătun montan (60 de locuitori, pe internet) al comunei Sicheviţa. Tema *Zan-* este veche în onomastica românească: DOR 83, sub *Ioan* IV B; 84, sub *Ioan* VI C; 175, sub *Zinovie* 3–5; Pătruţ 1980, p. 24, la suf. *-n-*, exemplifică şi cu bg. *Zano*, iar în 1984, p. 85, nota 53 invocă ntop *Zana* AG la 1520, „de provenienţă antroponimică"; în NPLR, p. 418 figurează un *Zanea*, cătun aparţinător de comuna Galata IS, acelaşi cu *Zanea/Zania/Zanca* etc. din TTRM, vol. I, 2, p. 1340–1341; vezi şi *Zăneşti* NT; în DNFR, p. 494, 496: nfam *Zană*, *Zancă* (şi sprn la Bara TM), *Zănescu* (se întâlneşte şi la Timişoara, [1]Tel. TM, p. 407, şi la Anina CS, Romtel. CS, p. 181); nfam *Zanov* la Iaşi şi Chişinău (pe internet).

Toponime al căror nume oficial se termină în -ău, -eu (< -ov):

Despre sufixul onomastic *-ău*, lingviştii s-au pronunţat frecvent. Nu vom lua în discuţie, de pildă, lista toponimelor şi antroponimelor din Pătruţ, 2005 p. 184–186. Reţinem însă afirmaţiile lui Bolocan

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

1990, p. 47–48: „Probleme mai dificile se ridică la hidronimele care conţin sufixul *-ău*, un sufix cu valori diverse şi cu origine diferită. Sunt aproape 100 de hidronime în *-ău*, acoperite integral de 300 de oiconime. O parte din numele de sate în *-ău* au şi forma în *-ov* (*Cricău/Cricov*). S-ar putea ca în cazul lor să avem de a face cu transformarea, pe teren românesc, a sufixului slav *-ov* în *-ău*, fiind prezent un raport de apartenenţă. [...] O temă slavă par a avea: [...] *Jirnău*, *Otăsău*, *Sadău*, *Socolău*, *Tazlău*, *Vărbilău* etc., altele provenind din maghiară sau dintr-un cuvânt de origine maghiară, ca *Cergău*, de pildă, care poate fi format şi de la apelativul *cergău*". Exemplele pe care le producem în continuare confirmă şi ele ipoteza originii slave a oiconimelor în *-ău* sau *-eu*:

Bârgău (magh. *Kissikárló*) MM; oronimul **Munţii Bârgăului** şi mai multe oiconime compuse de tipul **Prundu Bârgăului** (magh. **Borgo-Prund**) BN. Drăganu 1928, p. 144, pornind de la npers *Borgovan*, pe care-l consideră mai vechi decât *Bârgăuan*, ambele derivate de la *Bârgău*, şi în care „se recunoaşte clar sufixul topic slav *-ov*", propune un etimon slav pentru toponimul respectiv: *бьрегъ*, care sugerează ideea de strajă, de apărare, în cazul de faţă, a unei trecători în munţi; radicalul acesta nu figurează între temele din „manualul" lui Vl. Šmilauer (1970). Pătruţ 1980, p. 98 şi 39–40, operează cu două teme antroponimice care ar putea să-l explice pe *Bârgău*/ *Borgó*: *Bâr-*, *Bor-*, prima ilustrată şi cu npers *Bârga* din DOR, dar nu avansează această ipoteză (cf. la bănăţenii din Voivodina: *bârgovéńe* „dosul genunchiului", ALDB 222). Important este altceva aici: faptul că un mare lingvist ca N. Drăganu este convins că antroponime de tipul *Borgovan* (am văzut mai sus şi *Hordovan*) sunt derivate de la toponime cu baze slave la care s-a ataşat sufixul *-ov* (evoluat azi la *-ău*). E interesant atunci să analizăm şi numele de familie create de la *Bârgău*, aşa cum apar ele în DFNFR:

Oiconime în funcţie antoponimică (nfam) absolută: **Bargău** – 18 (10 în Mold.; 2 în Trans.); **Bărgău** – 57 (38 în Mold.; 8 în Criş., 2 Maram., 6 Trans.); **Bărgu** 13 (5 în Mold.; 4 în Trans.); **Birgău** – 11 (7 în Mold.; 1 în Criş.); **Bîrgău** – 358 (281 în Mold.; 5 în Criş., 3 în Maram., 35 în Trans.); **Bîrgu** – 417 (342 în Mold.; 25 în Trans.);

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

Burgo – 6 (5 în Maram., 1 în Trans.). *Total: 880 (683 în Mold.; 97 în Criş., Maram., Trans.).* Derivate: **Bargan** – 368 (286 în Mold.; 30 în Trans.); **Bargaoanu** – 201 (155 în Mold.; 4 în Trans.); **Bargauan** – 11 (2 în Mold.; 2 în Maram.); **Bargăuanu** – 30 (21 în Mold.; 1 în Trans.); **Bărgan** – 95 (52 în Mold.; 12 în Trans.); **Bărgăoan** – 5 (4 în Mold.; 1 în Trans.); **Bărgăoana** – 6 (1 în Mold.; 5 în Trans.); **Bărgăoanu** – 488 (354 în Mold.; 56 în Trans.); **Bărgăuan** – 35 (22 în Mold.; 5 în Maram.); **Bărgăuanu** – 71 (48 în Mold.); **Bărgăunaş** – 10 (9 în Mold.); **Bărgoanu** – 9 în Mold.; **Birgăuanu** – 9 (3 în Mold.); **Birgoanu** – 15 în Mold.; **Bîrgan** – 35 (3 în Mold.; 5 în Maram., 13 în Trans.); **Bîrgăoan** – 88 (84 în Mold.); **Bîrgăoanu** – 1180 (1080 în Mold.; 3 în Maram., 33 în Trans.); **Bîrgăuanu** – 115 (87 în Mold.; 11 în Trans.); **Bîrgoanu** – 62 (58 în Mold.; 2 în Maram., 1 în Trans.); **Bîrguan** – 59 în Mold. *Total de la teme fără -ov-: 2 882 (2 341 în Mold.; 184 în Maram., Trans.)*; (**Bargovan** – 9 (6 în Mold.; 2 în Maram.); **Bargovanu** – 5 (1 în Mold.); **Bărgovan** – 8 (7 în Mold.); **Bărgovanu** – 5 în Mold.); **Birgoveanu** – 7 B; **Bîrgovan** – 163 (124 în Mold.; 2 în Criş., 14 în Maram.); **Bîrgovanu** – 77 (70 în Mold.; 5 în Trans.); **Bîrgoveanu** – 13 (11 în Mold.); **Borgovan** – 757 (100 în Mold.; 7 în Criş., 580 în Trans., 11 în Maram.). *Total de la teme cu -ov-: 1 044 (487 în Mold.; 621 în Criş., Maram., Trans.). Total general: 4 806 (3 511 în Mold.; 902 în Criş., Maram., Trans.; 393 în restul ţării).*

De la asemenea nume care indică originea locală a oamenilor s-au creat în Moldova mai multe oiconime, dintre care unul a dăinuit până azi: Bârgăuani NT. Altele au dispărut, dar le putem cita graţie TTRM vol. I, 1, p. 86–87: **Bargaonii, Bargăoanii, Bărgaoanii, Bărgăenii, Bărgăienii, Bărgăoanii, Bărgăuanii, Bărgeenii, Bărgheenii, Bărghienii, Bărghioanii, Bărgoanii, Bârgaeni, Bârgăienii, Bârgăoanii, Bârgăuanii, Bârgheenii, Bârgheoanii, Bergeieny, Bergheoany, Bergowani, Birgăoanii, Borogowani**. Atestări din ţările vecine: nfam **Bărgan, Bărgănuţă, Borga, Borganu, Borgovăneanu** (Rep. Moldova, Cosniceanu 1993, p. 32 şi 35); nfam **Borgói** (Ungaria, Tel. Csongrád 62). Cf.

Beşeneu CV, **Beşinău** AB (magh. **Besenyő**), **Beşineu** (magh. **Búzásbesenyő**) MS au la bază sl. *bešen* „peceneg” + *-ov* (cf. şi

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

Beşenova TM). Etimonul direct ar putea fi un npers de la *bešen*. Cf. şi nfam **Bessenyei** – 63 în Criş., Maram. şi Trans.; **Beşinar** – 74 în Criş. şi Trans., DFNFR.

Cergău Mare, **~ Mic** (magh. **Nagycserged, Kis~)** AB, la care apelează în treacăt Sextil Puşcariu (DR, V, p. 406) pentru a exemplifica „prefacerea lui *v* slav postton în *u*" ca „în multele numiri topice în *-ou* şi *-ău*, *-eu*": „*Cergău* (dar Cergovean), *Braşeu* (dar Braşovean) etc.". Cf. nfam *Cerga*, *Cergă*, DNFR 110.

Cordău (magh. **Kardó**) BH, prima atestare la 1273 sub forma *Terra Kordu*, apoi *Kordo* 1291–1294, *villa Cordo* 1332, *Carda* 1333, *Cardo* 1334, *Kardó* 1692, 1828, 1851 etc. Un radical *Cord- + -ov* (cf. bg. *Kordov* la Ilčev, p. 222) este explicaţia cea mai plauzibilă, prin comparaţie cu numele de mai sus, pentru etimologia acestui oiconim. În româneşte avem nume de persoană de la o temă *Cord-*: *Corda* nb, *Cordea*, *Cordaş*, *Cordeiu*, *Cordiş*, *Cordilă* (DOR 249), dar care, după Pătruţ 1980, p. 41, n-au legătură cu *coardă* (ca în DOR), ci cu *Cora* nb (DOR, p. 248; adăugăm şi pe *Coru*, DOR, p . 119, sub *Nicolae*) + *-d-*. Situaţia numelor de familie cu tema *Cord-* (nederivate) la recensământul din 1992 prezintă următoarea frecvenţă şi distribuţie teritorială: **Cord** – 75 (7 în Criş., 29 în Trans.); **Corda** – 140 (82 în Criş., 34 în Trans.); **Corde** – 80 (65 în Criş., 2 în Maram., 10 în Trans.); **Cordea** – 1071 (114 în Criş., 81 în Maram., 708 în Trans.); **Cordo** – 7 NT; **Cordu** – 1 DB. *Total: 1 374 (1 132 în Criş., Maram., Trans., 242 în restul ţării).* Cf. şi sprn *Cordău* la Belinţ TM şi oiconimele *Cordeni* VS, *Cordeşti* GJ. Nu putem exclude totuşi posibilitatea provenienţei temei *Cord-* de la *coardă* [2] „spadă", care, după DA, este magh. *kard* „idem", venit la unguri de la alani ori de la slavi, de la care îl au şi aromânii (*coardă*) şi albanezii (*korde*), tot slav fiind cuvântul la noi în documentele slave din sec. XV; DEX optează pentru etimologia maghiară, iar DER, p. 218 îl consideră slav: *korŭda.*

Să vedem în continuare cum arăta în 1992 frecvenţa numelor de familie derivate de la *Cordău/ *Cordou/*Cordov*:

Cordan (şi var.) – *52*, din care **Cordan** – 24 (1 B, 22 BV, 1 SB; cf. şi DNFR 146, dar e posibil să provină şi de la *Cordeni* VS);

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

Cordăuan – 7 (1 AR, 6 BH); **Cordoan** – 21 (20 BH, 1 CJ). *Total în Criş. şi Trans.: 51.* **Cordovan** (şi var.) – *382*, din care **Cordovan** – 359 (343: 276 în Criş., 2 în Maram., 65 în Trans.); **Cordovean** – 7 MS; **Cordăvan** – 16 BH. *Total în Criş., Maram., Trans.: 366.* **Cordoban** (şi var.) – *143*, din care **Cordoban** – 2 CJ; **Corduban** – 102 (1 în Criş., 12 în Trans.); **Curduban** – 39 (1 în Trans.). *Total în Criş., Trans.: 16. Total general: 577, din care 433 în Criş., Maram., Trans., 144 în restul ţării.*

Statistica aceasta ne ajută să eliminăm definitiv explicarea nfam *Cordovan* prin *cordovan* „piele fină pentru încălţăminte de lux şi obiecte de piele" (DNFR, p. 147, dar şi Bogrea, în DR, IV_2, p. 859, vorbind despre suf. *-man*, acceptă această etimologie curentă în epocă). De asemenea, invocarea lui *Cordoban* şi *Corduban* (Pătruţ 2005, p. 77, resp. 79), ca argumente pentru demonstrarea existenţei sufixelor *-ob-* şi *-ub-* în onomastica noastră, nu mai este acceptabilă (I. Pătruţ însuşi, la p. 77, vorbeşte de „îndoielnicul sufix [...] *-ub-*", dar afirmă şi că „nu e uşor de explicat provenienţa sufixului *-ob-*", care n-are „sprijin în lexicul comun" şi este „slab reprezentat în limbile slave"), fiindcă cele două nume nu sunt diferite ca structură şi origine, ci sunt variante ale lui *Cordovan*, pentru care încă în 1984, discutând despre numele lui Eminescu, am propus etimonul *Cordău* (Dănilă 1987, p. 256), confirmat astăzi de frecvenţa 382 a nfam **Cordovan, Cordovean, Cordăvan**, din care 292 se află în Crişana.

Vechiul **Cosău** (magh. **Kaszó)**, apă şi sat din cnezatul *Kaszov* pe la 1405, cu atestări de la 1387 (*Kozo*, *Kozzo*, *Kazzov*, *Koze*) < npers sârbesc *Kosa* < v.bg. *kosa* „coma", „Haar" + suf. top. sl. *-ov* (Drăganu 1933, p. 390).

Inău MM, SJ, **Ineu** AR, BH, HG, *Fundătura* CJ (fostă **Inău, Ineu**), **Chişineu**-*Criş* AR (primele atestări: 1202–1203 **Jeneu,** 1333 **Ienev**, 1335 **Jenov**, Suciu, vol. I, p. 144), **Ianova** TM (1333 **Jenev**, 1334 **Jeno, Hyeno**, 1370 **Jene**, 1428–1429 **Jenew**, 1690 **Jenovo**, 1723 **Jenova**, 1783 şi 1828 **Janova**, Suciu, vol. I, p. 301), cu reflexul maghiar ezitant **Jenő, Inó, Ünő**. Drăganu 1928, adăugând la p. 11 şi oronimul **Ineul/Inoul** din Munţii Rodnei BN, le dă pe toate, la p. 11–12, ca sigure de origine slavă: *junъ* „tânăr", „nou" (pentru oiconime)

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

şi „junc, taur tânăr” (pentru oronim, cf. *Vârful Juncu*, DNFR, p. 270) + *-ov* (menţionăm că *junc* devine şi npers: sprn *Juncu* la Belinţ TM, nfam *Junc*, *Juncu*, *Juncă*, *Juncan*; pt. *Juncu*, cf. şi bg. *Žunko*, DNFR, p. 270). Tema slavă figurează la Šmilauer 1970, p. 86. Ca nfam derivat de la *Inău/Ineu*, cf. **Inovan** < *inouán* < *inăuán* (Loşonţi 1984 (II), p. 136), iar nu bg. *Inov* + *-an* (DNFR, p. 257); un *Inov* însă ar putea fi etimonul lui *Inău/Ineu*. Nfam *Inovan* este un cuvânt-martor al provenienţei lui *Inău* din *Inov*.

Macău (magh. **Makó**) CJ şi Csongrád (Ungaria) < sl. *Makov*. Cf. *Macova* (cuvânt-martor), pădure, şir muntos şi localitate în Bucovina, distr. Storojineţ (Drăganu 1928, p. 102–103). Cf. şi *Makovo* în Republica Macedonia şi nfam **Macău**, bg. *Macov* (DNFR, p. 286).

Vişeu de Jos, ~ de Mijloc, ~ de Sus (**Vişău**, magh. **Visó** la Moldovan-Togan, p. 199) < npers *Vişa*, nfam în Ardeal, < sl. *Vičeslav)* + *-ov* (Drăganu 1933, p. 390). DNFR, p. 486 trimite, pentru nfam *Vişa*, la bg. *Viša*. Nfam **Vişovan/Vişevan** (DNFR, p. 486) îl conservă pe *v* din forma originară a toponimului: **Vişov/*Vişev* (ultimul prezent în onomastica bulgară, DNFR, p. 486). Cf. şi oiconimul *Vişea* CJ (*Vişa* la Moldovan-Togan, p. 198).

Relaţia dintre toponimele şi antroponimele terminate în *-ău*, *-eu*, *-ou* (< sl. *-ov*) este mult mai complexă. Dacă la baza oiconimelor de acest fel stau de cele mai multe ori antroponime, întâlnim în onomastica noastră şi antroponime de aceeaşi factură, fie provenind din toponime identice sau similare (evoluţia lui *-ov* petrecându-se nu pe terenul toponimiei, ci pe cel al antroponimiei): **Bascov** AG faţă de nfam **Bascău, Băscău**, preponderente în Argeş, DFNFR (cf. şi nfam **Bascoveanu, Băscoveanu**, multe în Argeş, **Băsceanu**, preponderent în Munt. şi Dobr.); **Başcov** DJ faţă de nfam **Başcău, Băşcău**, preponderente în Munt. şi Dobr. (cf. şi nfam **Başcoveanu, Băşceanu**, multe în sudul ţării); **Bucov** AG, PH (cf. şi *Bucova* CS) faţă de nfam **Bucău** – 98, din care 82 în Muntenia (cf. şi *Buceanu*, dar acesta ar putea proveni şi de la *Bucea* CJ); **Banov** TR faţă de nfam **Banov (**DNFR 47: bg. *Banov*) – 6, **Bănău** – 39, toate în Munt. şi Dobr. (Sursa: DFNFR); **Durău**, schit în Munţii Ceahlăului NT, faţă de nfam **Durău** (cf. bg. *Durov*, DNFR, p. 186), fie neavând corespon-

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

dent toponimic: nfam **Babău** – 446, **Babeu** – 345, **Babou** – 8, **Babov** – 6 (DFNFR) sau (prin sondaj, din DFNR): **Dancău, Dăncău** < bg. *Dankov*; **Daşcău** < bg. *Daškov*; **Dădălău** < bg. **Dadalov**; **Dăndărău** < bg. **Dandarov**; **Dărău** < bg. **Darov**; **Dubău** < bg. **Dubov** (cf. şi *Dubova* MH); **Dubreu** < bg. **Dubrov**; **Popou** < bg. **Popov** (cf. şi *Popuţeanu* < *Popouţeanu*, ambele în DNFR, < *Popouţ* < *Popouţii*, variante ale lui *Popăuţii*, sat înglobat în oraşul Botoşani; cf. şi *Popăuţii*, sat înglobat în oraşul Roman NT, TTRM, vol. I, 2, p. 926); **Saigău** < bg. **Sajgov**; **Salcău** < bg. **Salkov**; **Sascău** < **Sascu** (< *sas* + sl. *-ko*) + sl. *-ov*; **Ţărău** < bg. **Tsarov** etc.

2.2. *v* > *b* > *m* (*-ov* > *-ob*> *-ub* > *-um*). Am văzut deja mai sus transformarea, în unele nume de familie, a lui *v* în *b*, favorizată de labialitatea acestor două consoane: **Hordovan > Hordoban > Horduban; Cordovan > Cordoban > Corduban/Curduban.** Labialitatea provoacă în continuare schimbarea lui *b* în *m*: **Curduban > Curduman** (Bogrea 1971, p. 317). Fenomen vechi (*Tibiscus* > *Timiş*), se întâlneşte şi în lexicul comun: băn. *băgrín* (< scr. *bágrena*, *bágrem*) „salcâm” > *măgrin* (DRB, p. 82).

2.3. *v* > *f* (*-ov* > *-of*; *-ev* > *-ef*). Este un fenomen frecvent de afonizare a sonorei (vezi *supra*, Dănilă 1992): **jidoavcă** > **jidoafcă**, DA**); ponóv** (Ban. şi Olt.) „teren cultivabil” > **ponóf**; ***zev** „zeu” > **zef** (la Stoica 1984, p. 104). Şi în onomastică: **Iov** > **Iof** (DOR, p. 87); bg. **Jovčo** > rom. **Iofcea**, bg. **Jovko** > rom. **Iofcu** (DNFR, p. 258); gr. **Eu-** > **Ev-** (prin slavă) > rom. **Ef-**: **Efstati, Efstrati, Eftimie** etc.

2.4. *v* > *g* (*-ov* > *-og*). Extrem de rar în onomastică: ***Topolov** (pentru care, cf. *Topolovăţ* TM, *Topoloveni* AG) > **Topolog** TL şi **Topologul**, hidronim AG (Iordan 1963, p. 480), bg. **Geriştov** > nfam rom. **Gerişteoagă** (DNFR, p. 220).

3. Numai strângând la un loc rezultatele cercetărilor mai vechi şi mai recente cu privire la provenienţa sufixului *-ău/-eu/-ou/-uu* (pe care noi îl considerăm o inovaţie a limbii noastre în procesul de asimilare a sl. *-ov-*), prezent în multe apelative, toponime şi antroponime româneşti, şi aducând noi date probatoare, îndeosebi nume de familie (purtătoare de informaţie istorică) tezaurizate cu prilejul recensământului populaţiei din 1992, considerăm că am pus într-o nouă lu-

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

mină importanţa împrumuturilor slave în comparaţie cu cele maghiare de pe tot teritoriul dacoromânei. O analiză din perspectiva noastră a tuturor numelor comune şi proprii româneşti, mai ales după ce se va publica întregul tezaur toponimic pe regiuni al României, iar Academia va prelua de la MAI tezaurul nostru antroponimic, cu frecvenţa şi distribuţia lui teritorială, stocat în urma cel puţin a ultimelor recensăminte, punându-se la dispoziţia cercetătorilor din insituţiile ei, va constitui fără îndoială o contribuţie însemnată la mai buna înţelegere a istoriei limbii şi poporului român.

BIBLIOGRAFIE

ADFR = *Antologie dialectalo-folclorică a României*. Ediţie critică şi prefaţă de Constantin Otobâcu, vol. I–II, Bucureşti, Editura Minerva, 1983.

ALDB = Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă, Cornel Ungureanu, *Antologia literaturii dialectale bănăţene. „Gura satului" la Radio Timişoara 20 de ani. Contemporanii*, Timişoara, Editura de Vest, 2010.

AnL = „Anuar de lingvistică şi istorie literară", Iaşi, I, 1950 şi urm.

Bogrea 1971 = Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1971.

Bolocan 1990 = Gh. Bolocan, *Probleme ale standardizării hidronimelor*, în LR XXXIX, 1990**,** nr. 1, p. 45–49.

CADE = *Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească"*. Partea I: *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, de I.-Aurel Candrea, … Bucureşti, Editura Cartea Românească, [1931].

CL = „Cercetări de lingvistică". Cluj I, 1956 şi urm.

Cosniceanu 1993 = M. Cosniceanu, *Dicţionar de prenume şi nume de familie purtate de moldoveni (Îndreptar antroponimic)*, ediţia a doua, revăzută şi completată, Chişinău, 1993.

DA = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*, Bucureşti, 1913–1948.

Dănilă 1987 = Simion Dănilă, *Numele lui Eminescu*, în SO, IV, 1987, p. 151–167.

Dănilă 1992 = Simion Dănilă, *Sonorizări şi afonizări consonantice în onomastica românească*, în AnL, XXXIII, 1992, p. 189–196.

DER = Al. Ciorănescu, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 2001.

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1975.

DFNFR = *Dicţionar de frecvenţă a numelor de familie din România*, vol. I. A–B. Redactor responsabil: Teodor Oancă, Craiova, Editura Universitaria, 2003.

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

DI = *Dicţionar invers*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1957.
DLR = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*, serie nouă, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R/R.S.R., 1965 şi urm.
DNFR = Iorgu Iordan, *Dicţionar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
DOR = N. A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc*, [Bucureşti], Editura Academiei R.P.R., 1963.
DR = „Dacoromania". Buletinul Muzeului Limbii Române, Cluj – Sibiu, I–XI, 1921–1948.
Drăganu 1928 = Nicolae Drăganu, *Toponimie şi istorie*, Cluj, Institutul de Arte Grafice Ardealul, 1928.
Drăganu 1933 = Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Bucureşti, Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului, 1933.
DRB = Ştefan Pătruţ, *Dicţionar regional de cuvinte în grai. Zona Banat*, Lugoj, Editura Dacia Europa Nova, 2002.
DSB = *Dicţionarul subdialectului bănăţean*, vol. I, 1985; vol. II, 1986: redactate de Sergiu Drincu; vol. III, 1987; vol. IV, 1988: redactate de Maria Purdela Sitaru, Timişoara, Tipografia Universităţii in Timişoara.
DTB = Vasile Frăţilă, Viorica Goicu, Rodica Sufleţel, *Dicţionarul toponimic al Banatului*, I. *A–B*, 1984; II. *C*; III. *D–E*; IV. *F–G*, 1986, V. *H–L*, 1987; VI, *M–N*, 1989; VII. *O*, 1994, Timişoara, Tipografia Universităţii din Timişoara, 2002.
DTRM = *Dicţionarul toponimic al României. Muntenia*, vol. I. *A–B*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005 şi urm.
DTRO = *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia*, Craiova, vol. 1. *A–B*, Craiova, Editura Universitaria, 1993.
Frăţilă 1993 = Vasile Frăţilă, *Contribuţii lingvistice*, Timişoara, Editura de Vest, 1993.
Gonţa = Alexandru I. Gonţa, *Documente privind istoria României*, A. *Moldova. Veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de locuri*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1990.
Ilčev = Stefan Ilčev, *Rečnik na ličnite i familni imena u bălgarite*, Sofia, Izdatelstvo na Bălgarskata Akademija na Naukite, 1969.
Ind. loc. = Ion Iordan, Petre Gâştescu, D. I. Oancea, *Indicatorul localităţilor din România*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1974.
Ioniţă 1972 = Vasile Ioniţă, *Glosar toponimic. Caraş-Severin*, Reşiţa, Casa Corpului Didactic a jud. Caraş-Severin, 1972.
Ioniţă1982 = Vasile Ioniţă, *Nume de locuri din Banat*, Timişoara, Editura Facla, 1982.
Iordan 1963 = Iorgu Iordan, *Toponimie românească*, [Bucureşti,] Editura Academiei R.P.R., 1963.
Király 1990 = Király Francisc, *Contacte lingvistice*, Timişoara, Editura Facla, 1990.
Loşonţi 1984 = Dumitru Loşonţi, *Nume de familie provenite de la nume de localităţi* (I), în CL, XXIX, 1984, nr. 1, p. 48–55; (II), în CL, XXIX, nr. 2, p. 136–143.

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

LR = „Limba română”, Bucureşti I, 1952 şi urm.
Moldovan-Togan = Silvestru Moldovan, Nicolae Togan, *Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş*, ediţia a II-a, Sibiu, Editurii Asociaţiunii, 1919.
NALR – *Banat. Date = Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Banat. Date despre localităţi şi informatori*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1980.
NPLR = *Nomenclatura poştală a localităţilor din România*, Bucureşti, 1925.
Pascu 1979 = Ştefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
Pătruţ 1974 = I. Pătruţ, *Studii de limba română şi slavistică*, Cluj-Napoca Editura Dacia, 1974.
Pătruţ 1980 = Ioan Pătruţ, *Onomastică românească*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1980.
Pătruţ 1984 = I. Pătruţ, *Nume de persoane şi nume de locuri româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984.
Pătruţ 2005 = Ioan Pătruţ, *Studii de onomastică românească*. Ediţie îngrijită, postfaţă şi indice de Eugen Pavel, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2005.
Petrovici 1936 = Emil Petrovici, *Toponimice slave din Valea Almăjului (Banat)*, în DR, VIII, 1936, p. 175–180.
Petrovici 1943 = Emil Petrovici, *Daco-slava*, în DR, X_2, 1943, p. 233–277.
Petrovici 1954 = Emil Petrovici, *O particularitate a fonetismului maghiar oglindită în elementele maghiare ale limbii române*m, în „Studii şi cercetări ştiinţifice” (Cluj), V, nr. 3–4, p. 439–465.
Petrovici 1960 = Emil Petrovici, *Toponimice prezentând* h *provenit din* g, în RS, IV, 1960, p. 41–63.
Popescu-Sireteanu 2005 = Ion Popescu-Sireteanu, *Termeni păstoreşti în limba română*, vol. I, Iaşi, Princeps Edit, 2005.
Porucic = T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română*, Chişinău, 1931.
RB = „Renaşterea bănăţeană”, Timişoara, I, 1989 şi urm.
Romtel. CS = Romtelecom, *Cartea de telefon. Pagini Albe. Caraş-Severin. 2004–2005*.
Romtel. CJ = Romtelecom, *Cartea de telefon. Pagini albe. Cluj. 2005–2006.*
Romtel. SV = Romtelecom, *Cartea de telefon. Pagini albe. Suceava. 2007–2008.*
RS = „Romanoslavica” I, 1958 şi urm.
SLLFolc = „Studii de limbă, literatură şi folclor” (Reşiţa), IV, 1978.
Šmilauer 1970 = Vladimir Šmilauer, *Příručka slovanské toponomastiky/Handbuch der slawischen Toponomastik*, Praha, Academia, 1970.
SO = *Studii de onomastică*, vol. I–V, Cluj-Napoca, 1976–1990.
Stoica 1969 = Nicolae Stoica de Haţeg, *Cronica Banatului*. Studiu şi ediţie de Damaschin Mioc, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1969.

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

Stoica 1984 = Nicolae Stoica de Haţeg, *Scrieri*. Ediţie întocmită de Damaschin Mioc şi Costin Feneşan, Timişoara, Editura Facla, 1984.
Suciu = Coriolan Suciu, *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania*, vol. I–II, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1968.
Tratat = Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Craiova Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984.
[1]Tel. TM = *Lista abonaţilor la serviciul telefonic din municipiul Timişoara şi judeţul Timiş*, Timişoara, 1982.
Tel. Csongrád = *Csongrád megye.Telefonkönyv*, Invitel MTT, 2004.
Todoran 1998 = Romulus Todoran, *Contribuţii la studiul limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1998.
TTRM = Dragoş Moldovanu (coord.), *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I. *Repertoriul istoric al unităţilor administrativ-teritoriale 1772–1988*. Partea 1. A. *Unităţi simple (Localităţi şi moşii) A–O*. Partea a 2-a A. *Unităţi simple (Localităţi şi moşii) P-30 Decembrie*, B. *Unităţi complexe*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1991, 1992.
TTRT = *Tezaurul toponimic al României. Transilvania. Judeţul Sălaj*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006.
Ungureanu = Ion M. Ungureanu, *Elemente toponimice din Mehedinţi*, Drobeta-Turnu Severin, Centrul Judeţean al Creaţiei Populare Mehedinţi, 2000.

ENTWICKLUNG DES SLAWISCHEN *-OV* IN EINIGEN RUMÄNISCHEN DIALEKTEN UND SEINE AUSWIRKUNG IN DER ONOMASTIK (*Zusammenfassung*)

In Anlehnung an ältere Diskussionen über das Bestehen eines bilabialen Reibelautes *v* in der Sprache einiger slawischer Bevölkerungen, mit denen die Rumänen im Laufe der Geschichte in Berührung kamen, analysiert der Verfasser die Einwirkung des slawischen Suffixes *-ov* (und seiner Erweiterungen zu serbokroat. *-ovĭc, -ovac; -ovka* oder altukrain. *-ovtsi*), wobei er dessen Entwicklung zu *-ou* in einigen slawischen Sprachen und zur neuen rumänischen Form *-ău* hervorhebt. Der Autor behauptet aufgrund einer umfangreichen Dokumentation, dass das rum. Suffix *-ău* (vor allem in Siebenbürgen) nicht bloß das ung. Suffix *-ó* fortsetzt (das selbst häufig vom Slawischen herrührt), sondern auch das slaw. *-ov*, was auf dialektaler Ebene auf dem gesamten Gebiet Rumäniens geschah.

Eine gewichtige Begründung für diese Annahme liefert die Erforschung der Personennamen (etwa in der Frequenz und territorialen Verteilung von Familiennamen), nach dem Material der Direktion für Personenerfassung und Datenverwaltung im Rumänischen Innenministerium. Daraus geht hervor, dass viele

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)

Familiennamen Hinweise auf die Herkunftsregion ihrer Träger enthalten. So bewahren einige Namen das Suffix *-ov* aus dem alten Orts- bzw. Gebietsnamen, das heute als *-ău* fortgeführt wird, etwa die Familiennamen *Bârgovan, Cordovan, Hordovan*, als Fortführung der Ortsbezeichnungen *Bârgău* (Kreis Bistriţa Năsăud), *Cordău* (Kreis Bihor) bzw. *Hordău/Hordou* (Kreis Bistriţa Năsăud) u.a. (Von 359 Rumänen, die bei der Volkszählung von 1992 den Namen ***Cordovan*** trugen, lebten 276 im Gebiet Crişana). Die Neubewerung der Herkunft vieler Personen- und Ortsnamen nach diesen Überlegungen kann zu einem besseren Verständnis der rumänischen Sprachgeschichte und der Geschichte des rumänischen Volkes führen.

CUVINTE-CHEIE: *etimologii onomastice, fricativă bilabială, influenţă maghiară, influenţă slavă, inovaţie lexicală românească,* r*econsiderare, sufixele* -ov *şi* -ău.

KEYWORDS: *onomastic etymologies, fricative bilabial consonant, Hungarian influence, Slavic influence, Romanian lexical innovation, reconsideration, suffixes* -ov *and* -ău.

307045 Belinţ, nr. 736 jud. Timiş

BDD-V723 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:53:34 UTC)